

Poniższy tekst to kompilacja informacji o armii szwedzkiej podczas „szwedzkiego” (1630-1634) i „szwedzko-francuskiego” (1635-1648) okresu wojny trzydziestoletniej. Niedużo komentarzy, sporo (mam nadzieję) interesujących informacji, przydatnych zwłaszcza dla zainteresowanych wojskowością tego okresu.

1. Regimenty piechoty szwedzkiej i fińskiej w czasie wojny trzydziestoletniej

Formacje piechoty rekrutowano za zasadzie poboru – „utskrivning”. W okresie od 1625 roku każdy regiment piechoty tworzył tzw. *Landskapsregemente* (prowincjonalny), który po przeszkoleniu wysyłał żołnierzy do tzw.

Faltregemente

(polowych) do Niemiec czy Prus (max. 3 takie regimenty na jeden regiment prowincjonalny). Pod koniec lat 20-tych, w związku z ogromnym zapotrzebowaniem na piechotę w walkach w Polsce (i planowanym lądowaniem w Niemczech) prowincjonalne i polowe regimenty zostały połączone w jedną jednostkę przypadającą na każdą prowincję, czyli tzw.

Landskapsregiment

. W okresie po 1632 roku zwyczajowo formowano prowizoryczne regimenty, w których służyli żołnierze z różnych prowincji, łączono po kilka kompanii z różnych regimentów.

Lista regimentów *Landskapsregimen* z 1634 roku (większość istniała już ok. 1630 roku):

A. Szwedzi:

- Uppland,
- Skaraborg,
- Södermanland,
- Kronoberg,
- Jönköping,
- Dalarna,
- Östergötland,
- Halsinge,
- Alvsborg,
- Västergötland-Dalsland,
- Västmanland,
- Västerbotten,
- Kalmar,
- Närke-Värmland.

B. Finowie:

- Abolän,
- Björneborg,
- Tavastehus,
- Viborg,
- Savolax,
- Nyland,
- Österbotten.

Struktura regimentu pieszego (zarówno formacji narodowych, jak i najemnych):

a) Sztab:

- pułkownik
- podpułkownik
- major

(każdy z nich dowodził własną kompanią, pozostałe 5 kompanii regimentu dowodzone było przez kapitanów)

- kwatermistrz
- kapelani (2-4)
- 4 chirurgów polowych
- 4 żandarmów (provost)
- pisarz regimentowy
- sąd polowy – pisarz, sierżant, kat, 2 pomocników sądowych
- 2 urzędników (nie walczyli).

b) Kompanie (8 na regiment, zdarzały się jednak regimenty o 12, a nawet 16 kompaniach)

Sztab:

- kapitan
- porucznik
- chorąży
- kapelan (niezaliczany w poczet kompanii)
- pisarz (nie walczył)
- 2 sierżantów
- podoficerowie „sztabowi”:

1) kwatermistrz

2) zastępca chorążego

3) zbrojmistrz

- 3 doboszy

- 4 służba (sic!)

- „passevolants” – 10-14 martwych dusz, jako dodatek finansowy dla kapitana

Kapralstwa:

3 kapralstwa po 18 pikinierów – każde kapralstwo po 3 rot

3 kapralstwa po 24 muszkieterów – każde kapralstwo po 4 rot.

Roty składały się z:

- kaprała lub dowódcy rot (rotmaster)
- 4 szeregowych
- zamykającego szyk – pod-rotmaster, innymi słowy, dodatkowy podoficer.

4 kompanie łączono na czas bitwy w tzw. skwadrony. Formacja ta składała się z oddziału pikinierów (12 kapralstw, po 3 z każdej kompanii) i oddziału muszkieterów (8 kapralstw, prawdopodobnie po 2 z kompanii). Nadliczbowe 4 kapralstwa muszkieterskie nazywano „komenderowanymi”, używano ich np. do ogniowego wsparcia kawalerii.

Skwadrony łączono w brygady – w okresie 1627-28 i 1631-32 brygady miały 3 skwadrony, w okresie 1628-1631 (przynajmniej w teorii) 4 skwadrony (niektóre regimenty najemne miały wtedy 12, a nawet 16 kompanii).

Jako że standardowo regiment miał 8 kompanii, powinien więc móc wystawić 2 skwadrony. Jednakże teoria sobie, a praktyka sobie – od dwóch do pięciu regimentów tworzyło brygadę na polu bitwy – wynikało to z niskich stanów faktycznych, zwłaszcza wśród pikinierów. Faktyczne stany regimentów, a przez to brygad, były niskie – to wbrew pozorom ważna sprawa – 8 kompanijny regiment powinien wystawić 1200 żołnierzy, a wystawiał co najwyżej 650-800. Brygada nie miała więcej niż 1800, w porywach do 2000 żołnierzy.

W okresie postgustawowskim było jeszcze gorzej – brygada składająca się z 1-3 regimentów miała zazwyczaj 800-1000 żołnierzy.

2. Jazda narodowa – tzw. *Lätta ryttare* (dosłownie „lekka jazda”) w odróżnieniu od piechoty narodowej, która pochodziła z poboru, jazda była formacją ochotniczą. Od 1627 roku jazda działała w strukturze regimentów prowincjonalnych (5 szwedzkich, 1 fiński, specjalny pułk szlachty z wszystkich prowincji), z tym że o ile szwedzkie regimenty wysyłano na kampanię jako „regimenty polowe” (do 8 komp. każdy), to jednostki fińskie z jednego centralnego regimentu wysyłano jako „skwadrony” (4 kompanie każdy). W 1634 roku przeprowadzono reorganizację i od tej pory, z niewielkimi wyjątkami, taki podział przetrwał do 1809 roku.

Armia szwedzka w wojnie trzydziestoletniej (1630-1648)

Wpisany przez Michał „Kadrinazi” Paradowski
niedziela, 28 listopada 2010 20:51 -

A. Szwedzi:

- Adelsfana (szlachecki, wystawiany jako Kirasjerzy, 5 kompanii w Szwecji, 1 w Finlandii, 1 w Inflantach – nie brał udziału w walkach, szlachta inflancka z reguły zaciągała się do formacji najemnych),
- Uppland,
- Västgöta,
- Smaland,
- Östgöta,
- Södermanland (rozwiązany w 1636 roku).

B. Finowie (podział na regimenty wprowadzony od 1636 roku):

- Abolän – Björneborg,
- Nyland – Tavastehus,
- Viborg – Nyslott.

Struktura regimentu jazdy narodowej (w teorii 8 kompanii po 125 koni – razem 1000 koni, zdarzały się regimenty o 4, 6 czy 12 kompaniach):

a) Sztab:

- pułkownik
- podpułkownik
- major

(każdy z nich dowodził własną kompanią, pozostałe 5 kompanii regimentu dowodzone było przez kapitanów)

- kwatermistrz
- pisarz
- chirurg.

b) Kompania jazdy narodowej – 125 koni:

- kapitan – poczet 4 koni
- porucznik – poczet 3 koni
- chorąży – poczet 3 koni
- 2 kaprali – razem poczet 4 koni
- furier – poczet 2 koni
- pisarz – 1 koń
- kapelan – 1 koń
- provost – 1 koń
- chirurg – 1 koń

- kowal – 1 koń
- 2 trębaczy – 2 konie
- Razem sztab – 23 konie, ale tylko 13 ludzi
- Szeregowcy – 102 żołnierzy
- Kompania wystawiała więc na 125 koni tylko 115 ludzi.

3. Najemnicy z Wysp Brytyjskich na służbie szwedzkiej

Szkoccy i angielscy najemnicy należeli do ulubionych żołnierzy króla Gustawa II Adolfa – odważni, wytrwali, można było polegać na ich wierności (odsetek dezercji w ich regimentach był przez dłuższy czas niższy niż w „narodowych” jednostkach szwedzkich). Oddziały najemne określano w Szwecji mianem *Varvade* – nazywano tak wszystkie oddziały armii szwedzkiej, niebędące formacjami „narodowymi”. Składały się z ochotników (z reguły...), głównie Niemców i (do połowy lat 30-tych) Szkotów oraz Anglików.

W okresie wojny trzydziestoletniej przez siły niemieckich Protestantów (zwłaszcza okres 1619-26) i Szwecji przewinęło się od 20 do 30 000 najemników ze Szkocji; liczba Anglików nie jest zbyt dobrze znana, ale musi wynosić przynajmniej kilkanaście tysięcy w samej armii szwedzkiej, gdyż w okresie 1629-1632 zaciągnięto 7 regimentów angielskich. Dla porównania, armia najemna Ernsta Mansfelda w 1624 roku składała się z 6 regimentów angielskich – ok. 12 000 żołnierzy z Wysp. Irlandczycy, mimo że oficjalnie nie zaciągano ich regimentów, często wchodzili w skład oddziałów z Wysp – niektóre źródła mówią o kilku tysiącach Irlandczyków w armii szwedzkiej.

Tylko w okresie 1626-27, kiedy Gustaw Adolf odcięty był od źródeł najemników niemieckich, ze Szkocji wyekspediowano do jego armii 10-12 000 Szkotów (ok. 5% męskiej populacji ówczesnej Szkocji!).

Liczba Brytyjczyków w służbie szwedzkiej zmalała drastycznie po bitwie pod Nordlingen w 1634 roku. 7 (lub 9) brytyjskich regimentów na szwedzkim żołdzie poniosło ciężkie straty w tym starciu. Wraz z ks. Bernardem Sachsen-Weimar pozostałości 13 regimentów z Wysp (ok. 2000 żołnierzy) przeszły potem na służbę Francji i utworzyły tzw. „Regiment d’Hebron”.

Nie oznaczało to oczywiście zakończenia kariery Brytyjczyków w armii szwedzkiej (o czym dalej w tekście), niemniej jednak nigdy już nie osiągnęli takiej liczebności (i w dużej mierze i jakości), jak w okresie 1631-32.

Poniżej lista regimentów zaciągniętych w latach 1626-1636 (zapewne nie obejmuje wszystkich). Znak zapytania przy dacie końcowej wskazuje, że regiment prawdopodobnie zakończył służbę tym właśnie roku.

Po ogólnej informacji o zaciągu i jego „patronie” podaję okres służby i nazwy regimentów – tzn. nazwisko pułkownika, od którego regiment był znany w spisach armijnych. Wszystkie regimenty (poza określonymi jako mieszane lub angielskie) znane były jako „szkockie”.

Jednostka, z którą jest spory problem – regiment pieszy płk. Johna Hepburna – tzw. stary „Zielony” regiment najemny. Z reguły wymieniany jako jednostka szkocka (utworzona ze Szkotów zwolnionych ze służby duńskiej), chociaż jest to informacja błędna – de facto regiment składał się z brandenburskich piechurów, wziętych do niewoli przez Szwedów w 1627 roku i wcielonych do armii szwedzkiej. Zapewne osoba pułkownika oraz fakt, że regiment często tworzył brygadę z jednostkami szkockimi leżą u podstaw błędnego zaliczenia tej jednostki do formacji szkockich.

I. Zaciągi sir Jamesa Spensa – „Generała wszelkich Brytyjczyków w służbie Szwecji” (tytuł honorowy nadany mu w 1629 roku). Spens już od 1606 roku prowadził zaciągi dla Szwedów, zmarł w 1632 roku, jakoby na skutek szoku spowodowanego wieścią o śmierci ukochanego króla Gustawa Adolfa pod Lutzen.

1. James Spens – 1629-34 [?] – regiment przeszedł ze służby duńskiej, obowiązki dowódcy pełnił ppłk (od śmierci Spensa pułkownik) James [?] Lumsdaine (Lusdane),
2. James „Fair” Ramsay – 1627-34 [?] – w 1629 roku regiment miał 3 k. Anglików, 7 k. Szkotów, 1 k. Szkotów i Irlandczyków, 1 k. Szkotów i Anglików,
3. Georg Earl of Crawford – 1629-33 [?] – angielski,
4. George Cunningham – 1629-36 [?],
5. John Meldrum – 1629-30,
6. John Hamilton – 1629-35.

II. Zaciągi Donalda Mackaya, Lorda Reay

1. Donald Mackay, Lord Reay – 1629-34 – najbardziej chyba znany regiment Szkotów, przeszedł już jako zasłużona jednostka ze służby duńskiej. Lord Reay sprzedał dużą część swoich posiadłości, żeby przetransportować 2000 (niektóre źródła wspominają nawet o 3500 – prawdopodobnie ta ostatnia liczba oznacza liczbę żołnierzy, którzy przewinęli się przez regiment w służbie duńskiej, a potem szwedzkiej) żołnierzy do Danii – rekrutował głównie z rodzin swojego klanu. Regiment został wzmocniony zaciągami ppłk. Roberta Monro i ppłk.

Johna Monro. Robert Monro, 18 baron Fowles (Foulis) objął dowodzenie regimentem po odejściu Mackaya do Szkocji (1632 rok), zmarł w wyniku ran w 1633 roku. Po nim regiment objął kuzyn, Hector Monro, 19 baron Fowles (Foulis), ale niedługo potem regiment został rozwiązany z powodu strat.

2. Thomas Conway – 1631-33 – angielski.

III. Zaciągi Alexandra Forbes’a

1. Alexander Forbes – 1631-33 [?] – szkocko-irlandzki,
2. Frederick Hamilton – 1631-33 [?] – szkocko-irlandzki.

IV. Ekspedycja angielska James’a markiza Hamilton – 6000 żołnierzy, z których większość (sic!) zmarła z chorób i głodu przed wejściem do walk. Wszystkie regimenty istniały w latach 1631-32.

1. James Hamilton – angielski,
2. Alexander Hamilton – szkocki,
3. James „Black” Ramsay – angielski,
4. James Astley – angielski.

Regimenty miały w swoich szeregach sporo Irlandczyków, których teoretycznie (jako katolików) nie można było werbować.

Z resztek wyprawy (ok. 400 żołnierzy) sformowano nowy regiment, pod płk. Ludovick’iem Leslie.

Wielu oficerów z rozwiązanych regimentów pozostało w armii szwedzkiej, obejmując regimenty niemieckie i tworząc tuż przed bitwą pod Lutzen oficerski oddział Drabantów króla Gustawa Adolfa.

V. Inne zaciągi

1. Arthur Aston – 1632-34 [?] – angielski,
2. James Lumsdaine – 1632-34 [?] – Lumsdaine dowodził także byłym regimentem Spensa, możliwe więc, że objął w tym momencie komendę dwóch,
3. George Fletwood – 1632-39 – angielski,
4. Robert „Young” Leslie – 1629-33 [?],
5. Patrick Ruthven – 1629 [?] – 1638/39 [?] – szkocko-niemiecki, prawdopodobnie tylko kadra oficerska była szkocka/angielska,
6. Zaciąg z 1636/37 – James Lumsdaine, John Skene, John Kerr, John Finlayson – kilka regimentów, z których część żołnierzy zdezerterowała przed przybyciem do Niemiec, a sporo utonęło w wypadku statku, na którym płynęli.

4. „Korpus” (batalion) artylerii szwedzkiej w Niemczech – 1630 r.

Chłuba armii szwedzkiej, artyleria po reformach Gustawa Adolfa zyskała miano najlepszej w Europie. Dowodzona przez świetnie wyszkolonych oficerów, takich jak pułkownik (późniejszy feldmarszałek) Lenart Torstennsson czy major Joen Persson Jernlod (dowodził artylerią pod Lutzen) w wielu bitwach dowiodła swej przydatności. Poniżej skład i wyposażenie batalionu artylerii armii szwedzkiej latem 1630 roku.

1. Komp. Schultz – 69 żołnierzy obsługi – działa:

- 2 x 48-ft,
- 2 x 36-ft,
- 8 x 24-ft,
- 6 x 12-ft.

2. Komp. R.Funde – 54 żołnierzy obsługi – działa:

- 2 x 36-ft,
- 6 x 24-ft,
- 6 x 12-ft.

3. Kompania H.Funde – taki sam skład i wyposażenie jak R.Funde.

4. Persson – 168 żołnierzy obsługi (w tym 54 przydzielonych z reg. piechoty) – działa:

- 55 x 3-ft (regimentowe).

5. Kompania saperów (minerów) – 30 żołnierzy – miny.

6. Kompania materiałów wybuchowych – 18 żołnierzy – granaty, petardy, bomby.

Do tego dowództwo batalionu – 43 żołnierzy.

Na potrzeby batalionu wyposażono go w 598 koni – 390 do dział, 208 do transportu zaopatrzenia.

5. Słynne regimenty jazdy najemnej (*Varvade*) w armii szwedzkiej

Struktura regimentu jazdy „Varvade”:

a) Sztab:

- pułkownik
- podpułkownik
- major

(każdy z nich dowodził własną kompanią, pozostałe 5 kompanii regimentu dowodzone było przez kapitanów)

- kwatermistrz
- pisarz
- provost
- urzędnik sądowy
- do 4 kapelanów
- 3 służących dla oficerów.

b) Kompania jazdy – 125 koni:

- rotmistrz – poczet 6 koni
- porucznik – poczet 4 koni
- chorąży (kornet) – poczet 3 koni
- kwatermistrz – poczet 2 koni
- 3 kaprali – razem poczet 6 koni
- pisarz – 1 koń
- chirurg – 1 koń
- kowal – 1 koń
- 2 trębaczy – 2 konie

Razem sztab – 26 koni, ale tylko 12 ludzi

Szeregowcy – 99 żołnierzy

Kompania wystawiała więc na 125 koni tylko 111 ludzi.

Kilka najslawniejszych regimentów jazdy najemnej, która swe ostrogi zdobywała walcząc z Polakami pod Górzniem czy Trzcianą, żeby później zasłynąć pod Breitenfeld, Lutzen czy Nordlingen.

1. Kirasjerzy inflanccy – w służbie od 1621 roku (najpierw jako pojedyncza kompania, potem skwadron 5 kompanii), uznawany za najlepszą jednostkę *Varvade* w całej armii. Kirasjerzy brali udział praktycznie w każdej ważnej bitwie okresu 1621-48, po 1632 roku jako regiment rajtarów.
2. Kirasjerzy kurlandzcy – w służbie od końca lat 20-tych, prawie w każdej bitwie walczyli ramię w ramię z Infantczykami (sic!). W latach 40-tych na czele regimentu stał późniejszy król Karol X Gustaw.
3. Regiment rajtarów Ake Totta (1630-1632) – zbudowany w oparciu o kompanie Leib (przyboczną) tego generała. Regiment słynął m.in. ze złowieszczego sztandaru z trupią czaszką (od nazwiska dowódcy) i agresywnego zachowania na polu bitwy. Król Gustaw Adolf miał powiedzieć o Ake Tott, że jest on „pługiem śnieżnym, który oczyści drogę dla innych”.
4. Regiment arkebuzerów (potem rajtarów) hrabiego Renu Otto Ludwiga – obok Infantczyków drugi najlepszy regiment najemny okresu 1629-1631. Przejęty w 1628 roku ze służby duńskiej, zasłynął pod Górzniem, poniósł spore straty pod Trzcianą walcząc w straży tylnej armii.
5. Regiment arkebuzerów Streiffa (potem Caldenbacha) – złożony z niemieckich najemników, w służbie już od 1627 roku, walczył pod Górzniem i Trzcianą. Regiment prawdopodobnie zawierał dwie kompanie kirasjerów. Najlepszy oddział kawalerii na służbie szwedzkiej w bitwie pod Trzcianą.
6. Regiment Baudissina (arkebuzerzy) – duży (12 kompanii) regiment utworzony w 1628 roku z weteranów zwolnionych ze służby duńskiej, „zasłynął” reprimendą jaką król Gustaw Adolf udzielił dowódcy za używanie „niemieckiej taktyki” (arkebuzerzy) zamiast bardziej aktywnej szwedzkiej (jak rajtaria narodowa). Walczył pod Górzniem i Trzcianą.
7. Regiment Hunickena (potem Courville’a) – kolejni arkebuzerzy-weterani ze służby duńskiej, spotykamy ich pod Górzniem i Trzcianą, potem jak inne regimenty najemne w armii polowej w Niemczech.

6. Słów kilka o finansowej stronie szwedzkich podbojów w okresie 1630-1648

I. Przychody szwedzkie za okres 1630-1634 (w talarach), bez dochodów z Inflant

1. Rok 1630:

Szwecja i Finlandia – 2 843 580

Prusy – 329 209

Pomorze – 5 132

Subsydia francuskie – 120 000

2. Rok 1631:

Szwecja i Finlandia – 1 881 021

Prusy – 540 218

Pomorze – 50 000

Subsydia francuskie – 400 000

Subsydia holenderskie – 100 000

3. Rok 1632:

Szwecja i Finlandia – 662 439

Prusy – 626 154

Pomorze – 36 557

Subsydia francuskie – 300 000

Subsydia holenderskie – 40 000

4. Rok 1633:

Szwecja i Finlandia – 129 573

Prusy – 662 632

Pomorze – 40 000

Subsydia francuskie – 200 000

Subsydia holenderskie – 40 000

II. Dalsze subsydia francuskie

1634 – 200 000

1635 – 200 000

1636 – nic

1637 – 375 000

1638 – 350 000

1639 – 340 000

1640 – 333 000

W okresie 1641-1647 – 400 000 co roku

1648 – 172 000

III. Przykładowe kontrybucje i łupy

Magdeburg – 52 000/miesiąc

Erfurt – 14 000/miesiąc

Norymberga – 20 000/miesiąc

Augsburg – 20 000/miesiąc

W teorii kontrybucje miały mieć formę gotówki, w praktyce przybierały formę żywności, ubrań, koni, etc.

Spora część kontrybucji wyznaczonych przez centralną kasę wojenną nie została wypłacona, ale ogromne sumy zdobywano lokalnie, na skutek decyzji dowodzącego na danym teatrze działań, bez wiedzy centralnej kasy wojennej (i bez odsyłania pieniędzy do Szwecji).

W zdobytym Monachium (16 maja 1632 roku) Szwedzi przejęli ok. 163 000 talarów w gotówce.

IV. Koszta

W okresie 1632-34 oceniano, że roczne utrzymanie żołnierza piechoty kosztuje 44 talary, a kawalerzysty 123 talary.

W okresie 1630-1648 żołnierze na służbie szwedzkiej nie otrzymywali pełnego żołdu („Solde”) a tylko niezbędne minimum („Lohnung”), z reguły wartości połowy żołdu, wypłacane w żywności i ubraniach.

Nie licząc łupów, jedyną sytuacją gdy otrzymywali jakiekolwiek pieniądze były próby spacyfikowania ich buntów (z reguły spowodowanych brakiem żołdu właśnie...). W listopadzie 1641 roku, feldmarszałek Torstennsson, obejmujący komendę po zmarłym Banerze, wypłacił zbuntowanym żołnierzom w obozie w Winsen ok. 180 000 talarów.

A teraz ciekawy fakt ilustrujący dlaczego Szwedzi walczyli „na kredyt”:

Ocena kosztów wojny w okresie 1630-1634, w nawiasie stan wpływów do Skarbu Królewskiego (czyli de facto gotówka, którą można było przeznaczyć na wojnę...); sumy w talarach:

1630 – 3 490 500 (4 174 417)
1631 – 2 915 250 (3 787 148)
1632 – 10 375 500 (3 787 148)
1633 – 10 647 000 (3 250 041)
1634 – 10 638 000 (1 063 701)

Widać tu dobrze, jak sukcesy militarne wpływały na wydatki – gwałtowny rozwój armii po zwycięstwie pod Breitenfeld w 1631 roku spowodował lawinowy wzrost kosztów. Z kolei klęska pod Nordlingen zaowocowała utratą wielu terenów będących źródłem dochodów, jak też odcięciem od finansowego wsparcia ze strony Protestantów niemieckich.

7. Wielkość armii szwedzkiej

Kwestia ta często wzbudza kontrowersje, słyszy się wiele głosów, że Szwecji nie stać było na ogromną armię. Trzeba jednak pamiętać, że szwedzka armia była armią „na kredyt”, żołnierze przez lata walczyli bez żołdu, żyjąc z łupów i kontrybucji na terenie Niemiec.

I. W 1630 roku armia szwedzka liczyła 72 460 żołnierzy, rozsianych po Szwecji, Finlandii, Inflantach, Prusach i w Szczecinie:

I. Szwecja:

garnizony – 15 830 ż

siły polowe – 13 640 ż

II. Finlandia:

garnizony – 6 455 ż

Armia szwedzka w wojnie trzydziestoletniej (1630-1648)

Wpisany przez Michał „Kadrinazi” Paradowski
niedziela, 28 listopada 2010 20:51 -

siły polowe – 5 395 ż

III. Inflanty:

garnizony – 4 560 ż

siły polowe – 1 990 ż

IV. Prusy:

garnizony – 7 505 ż

siły polowe – 11 340 ż

V. Szczecin i okolice:

garnizon – 1 745 ż

siły polowe – 4 000 ż

Razem:

garnizony – 36 095 ż

siły polowe – 36 365 ż

Kiedy Gustaw Adolf lądował w Niemczech w czerwcu 1630 roku jego armia polowa składała się z 13 641 żołnierzy, głównie z formacji z terenu Szwecji:

- 3 regimenty rajtarii szwedzkiej,
- 3 freikompanie jazdy niemieckiej,
- 48 kompanii piechoty szwedzkiej,
- 9 kompanii Szkotów,
- 40 kompanii niemieckich,
- 1 mieszana kompania gwardii.

II. Maksymalna wielkość armii szwedzkiej w Niemczech – okres na początku listopada 1632 roku

Armia królewska, włącznie z garnizonami:

- 8000 Szwedów,
- 3000 Finów,
- weterani niemieccy (jednostki zaciągnięte do lata 1630 r.) – 15 000,
- nowe zaciągi niemieckie – 65 000,
- Brytyjczycy – 7000.

Oddziały na szwedzkim żołdzie to ok. 98 000 żołnierzy, do tego można dodać siły aliantów (Saksonia, Brandenburgia, Hesse-Kessel, Meklemburgia, etc), których siły (głównie wystawiane jako garnizony) dawały ok. 48 000 żołnierzy. Trzeba jednak pamiętać, że siły aliantów nie były na służbie szwedzkiej.

Armia ta była podzielona na co najmniej 6-7 samodzielnych armii czy korpusów, liczących od 10 do 20 000 ludzi, działających na odrębnych teatrach działań. Bardzo dużą liczbę żołnierzy pochłaniała też służba garnizonowa.

III. Dla porównania – armia szwedzka w Niemczech w 1648 roku

Wpisany przez Michał „Kadrinazi” Paradowski
niedziela, 28 listopada 2010 20:51 -

- 20 736 jazdy
- 2 645 dragonów
- 39 760 piechoty

z tego:

- 22 821 jazdy i dragonii
- 14 690 piechoty

stanowiło siły polowe, reszta sił rozrzucona była jako garnizony.

Główny korpus polowy, pod marszałkiem Wranglem, złożony był z 15 000 jazdy i 8 000 piechoty.

Bibliografia

- Daniel Staberg, *Swedish armies of late TYW* [artykuł w zbiorach autora]
Daniel Staberg, *Various notes on the Swedish army in TYW. Part I: Cavalry* [artykuł w zbiorach autora]
James Miller, *Swords for Hire: The Scottish Mercenary*, Edinburg 2007
Jerzy Maroń, *Wojna trzydziestoletnia na Śląsku. Aspekty militarne*, Wrocław – Racibórz 2008
Paweł Skworoda, *Wojny Rzeczypospolitej Obojga Narodów ze Szwecją*, Warszawa 2007
Jonas Berg, Bo Lagercrantz, *Scots in Sweden*, Stockholm 1962
Richard Brzezinski, Richard Hook, *The army of Gustavus Adolfus (1) Infantry, (2) Cavalry*, Oxford 2000
William P. Guthrie, *Battles of the Thirty Years War, From White Mountain to Nordlingen, 1618-1635*, London 2002
William P. Guthrie, *The Later Thirty Years War, Form the Battle of Wittstock to the Treaty of Westphalia*, London 2003

W kwestii wszelkich pytań czy dyskusji na tematy poruszane w artykule, podaję swój adres e-mailowy: grimme@tlen.pl – można śmiało pisać, na pewno odpowiem.

Autor: Michał „Kadrinazi” Paradowski

Opublikowano 12.08.2008 r.

Armia szwedzka w wojnie trzydziestoletniej (1630-1648)

Wpisany przez Michał „Kadrinazi” Paradowski
niedziela, 28 listopada 2010 20:51 -
